

חזון חזון

7

ואף להחליקם על הערוך וס"ל דפ"ר דלא ניחא ליה אכור . הוא רק דרבנן אף בשאר איסורין . דהנה החס' בכתובות ה"ל דמו ראיות הערוך מההיא דפרק הסדיר . דאיכא למימר דמלוה שאני . וא"כ מוכח שהוא איסור דרבנן דאי הוה איסור דאורייתא לא הוה שרינן איסור דאורייתא משום מלוה . ג .

ורפ"י זה איכא למימר דמוחר להטביר דיו על גבו דיו על אצילות השם אף דרשומן ניכר משום נוי . דכיון דכוונתו לנוי . ומו חוה מלוה . א"כ מותר בפ"ר דלא ניחא ליה שהוא איסור דרבנן אף בשאר איסורין . כמו במזלפין יין על גבו אישים . ד' ועוד דיהא מחוזה טעם שיהי' . מ"מ כיון שכתבו החס' דמשום מלוה מותר פ"ר דלא ניחא ליה . א"כ מותר נמי משום נוי . כיון דניי הוה מלוה . מיהו איכא למימר דדוקא במקום שמקיים מלוה גמורה שרי פ"ר דלא ניחא ליה משום מלוה . אבל נוי דלא הוי מלוה גמורה . רק הידור מלוה . אפשר דלא שרי :

מידור דוקא באותיות של השם שהוא קודש בודאי איכא למימר דאכור להטביר דיו עליהם מדרבנן . לדעת החס' דפליגי על הערוך וס"ל דפ"ר דלא ניחא ליה אכור מדרבנן . אבל בציבה ספק שבעיר בית-אל סקרו יעקב לעיר לח שכתבו שהוא ספק קודש ספק חול . מותר להטביר דיו עליו אף לדעת החס' דפליגי על הערוך . דהוה ספק דרבנן . ואלוין לקולא . ומותר אף לכתחילה . ובפרט דהנה איכא נוי דהוה הידור מלוה :

ד' ורפ"י זה שכתבו שריבי שלא ניחא ליה בהמחיקה מותר לדעת הערוך אף מדרבנן ולדעת החס' אכור רק מדרבנן יתורץ הקושא שהקשו האחרונים הובא בשו"ת מעיל דקה (בסימן כ"ג ועוד בשאר כתובות אחרונים) בזה דאיכא בסוטה (ל"ה) דנהגו ישראל את החורה בשבעים לשון ואחרי כן סדו אותם בסיד ואלך עברו על מחיקת השם (ואף דהמעיל דקה וזה קושא וז' דשאי הכא דגלהא הורה בהדיא שמוהר למחוק . אמנם אין בו כדי דחוי . דהנה בסוטה איכא הנא אחרינא שמפרש דסדו בסיד קודם הכתיבה והיה ליה להך הנא לפי כלידך הנא ואף דאיכא למימר דהאי הנא ס"ל דמשמעותא דקרא הוא דסדו בסיד לאחר הכתיבה . הא מוכח בפרק הסדיר [ז"א] דהייז דאיכא איסור מן החורה עקרינן לקרא ממשמעותא ומפרשינן בענין דלא יעברו על

איסור כמו שכתבו בזה שלמעלה [בהנה ג'] וא"כ הוה לו לפרש כלידך הנא ולפי הנהגה אישתייתא להמעיל דקה הסוגיא דפרק כל הסדיר) דהא חס' לא נכתבו למחיקה כלל ולא ניחא ליה בהמחיקה רק על לקיים מצות ושדן בסיד מותר להטביר אף מדרבנן כמו במזלפין יין על גבו אישים . ולהחוס' החולקים מותר מן הסורה וידי דאיכא מלוה מותר אף מדרבנן :

שוב ראיתי שאין הסדיר הזה עולה יפה שריבי חס' בסוטה ס"ל ל' יהודה דכתבו על האבנים ואח"כ סדו בסיד . ולר' יונה אף פסוק רישיה דלא ניחא ליה אכור מן הסורה . כדמוכח מההיא דפרק כל הסדיר (דף ז"א ה"ל) :

אמנם כיון דהאי דך קושא לידיו ניחא בה מלהא וגם על ידי הדברים שכתב יבורר לנו איסור בדבר אשר הבית אפרים החלים שמומר . דהנה בשבת (ק"ך) איכא שו"י גרם מותר למחוק את השם (לכל הפחות מדאורייתא) וא"כ איכא למימר דסדו בני ישראל את האזכרות ע"י גרם . ואין לומר דאם סדו על יד גרם לא קיימו המלוה של ושרת בסיד . דיש להביא ראיה דגם ע"י גרם מבני קיום מלוה . דהנה ליה לקיים דס"ל (ב"ק

ל"ב) אשו משום ממונו . כל היכי דלא הוה גנוש' של אדם פטור גרמא בעלמא לענין מיהא ולענין שאר דינים . ורק חייב בניזון מטעם ממונו כמו שדור שהיו . ועוד כיון דלית ליה אשו משום חזיו . א"כ מה לי מים בכת שני דחשיב גרמא . ומה לי אש שלא במקום גמול . דהוה כמו כח שני דחשיב גרמא . וע"ש במהרש"א על החס' ה"ל שהוא מפרש את כוונת החס' שאף למד"א אשו משום חזיו . אין חייב מיהא אם המים את האדם ע"י אש שלא במקום גמול אלא במקום שהאש הולך מעצמו אף בלא רוח מליה . אבל במקום שאין האש יכול לילך מעצמו בלא רוח מליה והלך האש ע"י רוח מליה וכמות את האדם פטור ממיחה . דהוה כמו כח כמו . כיון שאין יכול להניע שם מעצמו ולידך לסעויה של רוח מליה

עם הכופר הראשון . והייז דהפסד הלוקח שוה עם הפסד הכופר כח הרשע"א דנאמן הכופר אף דהוא הפסד מועט כמו ביריעה אחת או בדף אחד . דלא שייך לומר דלהקטט הוא אומר כן . אלא היכי דהפסד הלוקח הוא גדול מן הפסד הכופר . אבל היכי דהפסד הכופר שוה לפסד הלוקח לא שייך לומר דלהקטט הוא אומר כן . ועוד דלפי בשרת המקשה שיוכל לחזור ולקדשם א"כ לא יהיה שום הפסד להלוקח רק כל הפסד יהיה של הכופר . שהרי הלוקח לא מפסיד מידי . שמה שגריך ליתן לכופר אחר בעד העברת הקולומם לקדשם ינכה מן שער הכופר הראשון א"כ אינו מפסיד מאומה וכל הפסד הוא של הכופר היינו או שיחזור ויקדשם בעצמו שבעברת קולומם או שיטובע משכרו . וא"כ ודאי שקושטא קאמר כמו בהדיא דר' אבהו וגאמון שהאזכרות . פסולים . וא"כ לדעת פס"ד שריבי שהאזכרות נכתבו שלא לשמן מותר למחוק ע"מ לתקן א"כ כש"כ שמומר להטביר עליהם קולומם לחזור ולקדשם אף אם בדיו על גבו דיו יש בו משום מחיקה כבשרת ההשג"ך . ובאמת כוונת המקשה שמקשה שלחזור ולקדשם היינו שיהי' הנאמן הכופר לפסול האזכרות כל זמן שלא יחזור ויקדשם ודלא כר' אחי . וממילא יוכל לחזור ולקדשם בעעברת קולומם אף בדדיו על גבו דיו איכא מחיקה . משום דאזכרות שלא נכתבו לשמן מותר למחוק ע"מ לתקן . כבשרת ההש"ך :

ג' ואין לומר דהנה גבו מזלפין על גבו אישים מטעם עשה דוחה ל"ת קאמין עליה דשם בפרק הסדיר מוכח דלר' יהודה דס"ג דבר שאין מהבין אכור לא שרינן לולף על גבו אישים ולא אמרינן דאחי עשה דוחה ל"ת אלא מוקי הקרא דמייתי שמואל שמזלפין יין על גבו אישים לדרשה אחרינא ורק שמואל דבכר כר' שמעון דדבר שאין מהבין מותר ולא לריכס אנחנו לבא מטעם עשה דוחה ל"ת לא עקרינן ממשמעותו לדרשה אחרינא כמו שמבאר ברש"י שם ד"ה ה' א' ר"י וד"ה ה' א' ר"ש :

ד' מידור יש לדחות ראיה זו דאיכא למימר דמההיא דמזלפין יין על גבו אישים ליכא ראיה דמשום מלוה שרינן איסור דרבנן של פ"ר דלא ניחא ליה דהנה גבו מזלפין יין על גבו אישים שאני דכיון דלא מפיקין משמעותא דקרא כיון דליכא איסור דאורייתא ואיכא מ"מ גמורה לולף יין על גבו אישים א"כ ודאי אין יכול איסור דרבנן להפקיע מידי מ"מ דאורייתא דאחי עשה מן הסורה דחוי ל"ת דרבנן דדוקא היכי דגזרו רבנן על האי מלחא גופא כמו בסדן בצייתא אמרינן דיש כח לרבנן לבטל מ"מ דאורייתא בשב ואל תעשה אבל היכי דלא גזרו אהאי דבר גופי רק עשו איסור דרבנן במקום אחר ואחר כן פגע עשה דאורייתא באיסור דרבנן אז ודאי דחי עשה דאורייתא לאיסור דרבנן . דלא עדיף לא תעשה דלא חסור שאיכא באיסור דרבנן משאר לא תעשה דמבטל בנאן אכרס (בסימן חמ"ו סק"ב) דכל דמיקון כעין דאורייתא מיקון והייז דבאיסור דאורייתא בכס"ג היא עשה ול"ת לא אחי עשה דחי ליה . אף שהיא איסור דרבנן . אבל היכי דבאיסור דאורייתא בכס"ג הוה רק ל"ת גרידא . אז דחי עשה לא תעשה דרבנן . דלא עדיף ל"ת דרבנן מל"ת דאורייתא . אבל בזהא אין בדיחוי זה כדי דחוי . שהם נמי במזלפין אישים . ליכא למימר . דמשעם דאחי עשה דאורייתא דחוי ל"ת דרבנן מותר לולף על גבו אישים . דהא חס' במכבה אש מן המזבח איכא עשה ולא תעשה היינו ל"ת דלא תכבה אש על המזבח ועשה דאש על המזבח תמיד חוקר . וא"כ אף היכי דבאיסור כזו הוא מדרבנן לא אחי עשה דחוי ליה . דכל דמיקון כעין דאורייתא מיקון . כדמבאר בסד"ן על אלפסי בסוף מסכתא ר"ה [הביא דבריו המנן אכרס ה"ל] . ועוד יש להביא ראיה דס"ל להחוס' דפ"ר דלא ניחא ליה